

»Uživajte, dokler lahko!«: Vloga javne televizije v lokalni sekuritizaciji pandemije koronavirusa

Polona Petek in Andrej Lukšič

Ne bi nas smelo presenetiti, da je izbruh covid-19 ob koncu leta 2019 – izbruh bolezni, ki jo povzroča nov virus, ki ogroža precejšnje število ljudi in se v novih različicah še vedno oziroma vedno znova širi po vsem svetu – medije povsod zapolnil s poročili, obvestili, izjavami, statistikami in prognozami, ki so vzbujale strah. To se zdi logična posledica oziroma logičen odziv na navzočnost velike nevarnosti. Vsaj sprva, dokler je bil izvor nevarnosti še razmeroma neznan. Postopoma – pravzaprav kar kmalu – pa je vseprisotnost teh strašljivih vsebin izzvala negodovanje in nestrinjanje; pojavili so se glasovi, ki so terjali več pomirljivih sporočil in kritizirali pristop osrednjih medijev po vsem svetu vključno z javnimi RTV servisi kot zlorabo strahu, ustrahovanje, celo kot pornografijo strahu (glej npr. Agamben, 2020, 2021; Dodsworth, 2021; Mastnak, 2022). Te kritike – pogosto prepletene z zahtevami po odpravi nekaterih ali celo vseh protikovidnih ukrepov – na splošno niso bile dobro sprejete, kaj šele, da bi jih javnost množično odobraval; kritikov so se prijele etikete, kot so »zanikovalci virusa«, »kovidioti«, »teoretiki zarot«, ki zanikajo znanost in zagovarjajo socialni darvinizem, in podobno. Toda zaničevanje in obsojanje nista zadušila uporniških glasov, temveč sta jih zgolj pregnala na alternativne platforme, večinoma izven osrednjega toka, kjer obstajajo naprej, družbeni razkol, ki so ga ustvarila nasprotujoča si mnenja o odzivih na pandemijo in protikovidnih ukrepih, pa se še naprej pogloblja.

V tem besedilu predlagamo drugačen pristop: stanje si bomo ogledali skozi prizmo koncepta sekuritizacije. V nadaljevanju bomo zagovarjali trditev, da je namesto obsojanja komunikacijskih strategij in vsebin upravljanja pandemije po vsem svetu, češ da gre za ustrahovanje, produktivnejši pristop, ki te strategije in vsebine interpretira kot komponente sekuritizacije pandemije, torej procesa, ki je bil verjetno dobronameren, a se je izkazal za kontraproduktivnega. To besedilo je poskus osvetlitve lokalne implementacije tega procesa v Sloveniji, pri čemer bomo kot študijo primera uporabili tiskovne konference in druga gradiva, predvajana na javnem RTV servisu. Skušali bomo prikazati delovanje in kontraproduktivne učinke tega procesa v Sloveniji, na koncu pa podali predlog, da je čas za desekuritizacijo pandemije.

Besedilo je razdeljeno v več delov. V prvem razdelku bomo povzeli razvoj koncepta sekuritizacije v mednarodnih odnosih; orisali bomo njegove ključne komponente, namen in učinke, navedli bomo nekaj opaznejših primerov in povzeli kritike koncepta. V drugem razdelku bomo sekuritizacijo povezali z upravljanjem pandemije, tako da bomo identificirali predmet, grožnjo, ključne akterje sekuritizacije (in njenega posredovanja javnosti) ter občinstvo pandemske sekuritizacije. V tretjem razdelku se bomo posvetili lokalnim parametrom pandemske sekuritizacije, pri čemer se bomo osredotočili na retorične strategije sekuritizacijskih postopkov v Sloveniji: najprej bomo razpravljali o besednih figurah oziroma tropih, v katerih je infektološki imaginarij izpodrinil epidemiološkega, nato pa bomo kot ključna retorična prijema lokalnih akterjev sekuritizacije in njenega posredovanja javnosti identificirali elipso in hiperbolo. Kot študijo primera, na katero bomo oprli ta opažanja, bomo uporabili tiskovne konference in druga gradiva, predvajana na javnem RTV servisu. Četrty oziroma sklepni razdelek prinaša razpravo o širših družbenih posledicah kontraproduktivnih učinkov pandemske sekuritizacije in predlaga, da je napočil čas za desekuritizacijo kot potreben odziv na predhodno upravljanje pandemije.

Sekuritizacija

Sekuritizacija je termin, ki se uporablja v vsaj dveh drastično različnih kontekstih. Na področju financ je sekuritizacija poimenovanje za prakso posojanja denarja v obliki hipotek, obveznic in drugih vrst vrednostnih papirjev (tako imenovanih *securities*) ter trgovanja s temi sredstvi. V družboslovju, kjer ima izraz precej drugačen pomen, se je sekuritizacija pojavila v 90. letih prejšnjega

stoletja, najprej v delu predstavnikov tako imenovane kopenhavske šole mednarodnih odnosov. Deklarirani namen te skupine raziskovalcev, povezane s Kopenhavskim mirovnim inštitutom (COPRI/Copenhagen Peace Research Institute), je bila intervencija v takratno stanje raziskav na področju varnostnih ved, ki naj bi prinesla vzpostavitev širšega, celovitejšega pojmovnega okvira za analiziranje in razumevanje varnosti. Izpodbijali so prevlado vojaških in državnih vidikov v predhodnih konceptualizacijah varnosti in zagovarjali tezo, da je treba varnost obravnavati v še vsaj treh dodatnih sektorjih: ekonomskem, okoljskem in družbenem (Buzan, 1983; Wæver et al., 1993; Wæver, 1995; Buzan et al., 1998). Druga temeljna teza kopenhavske šole je, da **varnost ni objektivno dejstvo, temveč družbeni oziroma diskurzivni konstrukt**. Ole Wæver (1989), ki se je pri tem oprl na delo Johna L. Austina (1990), je prvi podrobneje pojasnil to tezo, tako da je varnost opredelil kot performativno govorno dejanje, torej kot ilokucijsko dejanje, ki ne pomeni preprostega opisa obstoječe varnostne situacije, temveč situacijo pravzaprav vzpostavlja kot varnostno situacijo, s tem ko jo prepričljivo prikaže kot takšno (glej tudi Williams, 2003).

Sekuritizacija je torej proces, v katerem **akterji sekuritizacije** uporabljajo govorna dejanja (**sekuritizacijske postopke**), da ustvarijo kolektivno, intersubjektivno stanje negotovosti, tako da neki problem predstavijo kot **eksistencialno grožnjo**, ki preti neki dragoceni **entiteti**. Buzan et al. (1998, 32–33) menijo, da je prepričljivost sekuritizacijskega govornega dejanja za relevantno **občinstvo** odvisna od **predpogojev**, ki se delijo na dve kategoriji. »Notranji, lingvistično-gramatikalni« predpogoj je, da govorno dejanje upošteva **»splošno gramatiko varnosti«**, tako da »skonstruira zgodbo«, ki neki problem predstavi kot grožnjo, ki je eksistencialna v tem, da se bliža točki brez povratka in je za odvrnitev te nevarnosti potrebno sprejeti izredne ukrepe; sekuritizacijski postopek se zavzema za neki »možen izhod«. »Zunanji, kontekstualni in družbeni« predpogoji se nanašajo na socialni kapital – torej na (ne nujno uradno) **avtoriteto** – akterja sekuritizacije, ki mora »zasedati položaj, s katerega je govorno dejanje mogoče izvesti (Za sprožitev postopka, ki naj bi bil sprožen, morajo biti osebe in okoliščine v danem primeru ustrezne.)« (ibid., 32, citirajo Austin, 1990, 25). Za drugo kategorijo predpogojev so relevantne tudi »značilnosti domnevnih groženj, ki bodisi pospešijo bodisi ovirajo sekuritizacijo« (Buzan et al., 1998, 33). Kot pravi Thierry Balzacq, je »sekuritizacija praksa, ki jo določajo pravila in katere uspešnost ni nujno odvisna od obstoja dejanske grožnje, temveč od diskurzivne sposobnosti akterjev, da nekemu dogajanju učinkovito pripišejo takšen pomen« (Balzacq, 2005, 179).

Skratka, sekuritizacija je **proces preoblikovanja nekega problema v eksistencialno grožnjo**, »ki terja izredne ukrepe in upravičuje dejanja izven običajnih okvirov političnega upravljanja« (Buzan et al., 1998, 24). Sekuritizacijski postopki, ki jih izvajajo različni akterji sekuritizacije (denimo predstavniki države, znanstvenih inštitucij ali nevladnih organizacij) s pomočjo posrednikov (običajno so to mediji), »izredne ukrepe, ki bi bili v drugačnih okoliščinah nelegitimni, naredijo sprejemljive in legitimne« (Betts in Pilath, 2017, 789). Povedano drugače, sekuritizacija omogoči preskok iz regularne politike v politiko izrednih razmer, akterji sekuritizacije pa trdijo, da so potrebni izredni ukrepi, in si lastijo pravico do njihovega sprejemanja. Z uspešno sekuritizacijo se izbrani problem izvzame iz regularne politike, razpravljanje o njem se zaključi, sprejmejo se izredni ukrepi. Vse to je izvedljivo, če je sekuritizacija uspešna, torej če se percepcija grožnje uspešno »prenese na večinsko občinstvo, ki to percepcijo sprejme in ponotranji«; če »akter sekuritizacije in občinstvo ne prepoznata eksistencialne grožnje oziroma ne sprejemata trditev o njenem obstoju v enaki meri, pa sekuritizacija spodleti« (Al in Byrd, 2018, 611).

Raziskovalci so prepoznali že vrsto področij sekuritizacije, številni problemi so bili uspešno sekuritizirani in teorija sekuritizacije je navdihnila obsežen korpus empiričnih raziskav. Omenimo le nekaj primerov: terorizem je bil v preteklih nekaj desetletjih pogosto predmet raziskav znanstvenikov, ki se ukvarjajo s sekuritizacijo (npr. Buzan, 2006; Bjørkheim, 2020); ravno tako se kot eksistencialne grožnje pogosto omenjajo migracije (npr. Betts in Pilath, 2017; Dingott Alkopher in Blanc, 2017; Karyotis, 2012), siromašenje energetskih virov (npr. Rothe, 2016; Nyman, 2018; Kester, 2022) in zlasti podnebne spremembe (npr. Oels, 2013; von Lucke, 2018; Ide et al., 2019). Tudi o sekuritizaciji javnega zdravja se je že razpravljalo (Opitz, 2016; cf. Howell, 2014): Stefan Elbe (2006, 2008; Elbe et al., 2014) ter Colin McInnes in Simon Rushton (2010, 2011) so sekuritizacijo javnega zdravja povezali z virusom HIV/AIDS, Melissa G. Curley in Jonathan Herington (2010), Thomas Abraham (2011) ter Adam Kamradt-Scott in Colin McInnes (2012) s pandemsko gripo, David P. Fidler (2003, 2004) in Sara Davies (2008) pa z izbruhom SARS.

Sekuritizacija je tudi predmet pomislekov in kritik. Raziskovalci so pokazali, da so uspešno sekuritizirani problemi deležni nesorazmerne količine pozornosti in sredstev, pa tudi strožjih ukrepov kot grožnje, ki niso bile uspešno sekuritizirane, čeprav lahko slednje povzročijo več človeške škode (Zwitter in de Wilde, 2010). Poleg tega lahko sekuritizacija razvname kontraproduktivno emocionalnost nacionalizma (Deudney, 1990), imperativ »permanentne

varnosti« oziroma »nedosegljivega cilja absolutne varnosti« in z njim povezana tesnoba pa lahko vodita – in sta že pripeljala – do genocida in podobnih strahot (Moses, 2021, 1; glej tudi Neocleous, 2022; Gustafsson, 2021; May, 1977; Tillich, 1947). Ne nazadnje pa ima sekuritizacija lahko tudi resne posledice za demokracijo, človekove pravice in svoboščine, vključno s svobodo govora in izražanja, kajti uspešna sekuritizacija lahko prepreči demokratično razpravljanje in ovira akademsko obravnavanje (Aradau, 2004; cf. Roe, 2012).

Uvodni razdelek lahko torej sklenemo z ugotovitvijo, da je teorija sekuritizacije uporaben pristop za raziskovanje diskurzivne konstrukcije groženj. Omogoča obravnavo sekuritizacijskih strategij in metod, saj tvori osnovo za oceno njihove legitimnosti in uspešnosti, seveda pa, če je potrebno, tudi za njihovo izpodbijanje.

Sekuritizacija in pandemija covid-19

Na silvestrovo 2019 so lokalne zdravstvene oblasti v Vuhanu objavile vest o možnem izbruhu nalezljive bolezni v tem kitajskem mestu.¹ Prva mednarodna poročila so sporočala, da bolezen povzroča nov virus (ki sicer spada v precej dobro znano družino virusov). Mediji po vsem svetu so kmalu poročali tudi o prvih smrtnih žrtvah in o očitno izjemno hitrem širjenju virusa. Vir grožnje so torej prepoznali nemudoma, informacije o njem pa so bile zelo omejene. V tednih, ki so sledili, so sporočila Svetovne zdravstvene organizacije (SZO), ki so dopolnjevala in posodabljala informacije o virusu, postala redna rubrika v globalnih medijih, dopolnjevala so jih poročila o naraščajočem številu okužb in smrtnih žrtev, v članku, objavljenem v enem od najpomembnejših medicinskih znanstvenih časopisov na svetu, pa so za epidemiološko relevanten razglasili asimptomatski prenos, torej prenos, pri katerem prenašalec virusa ne kaže znakov bolezni (Rothe et al., 2020). Vsi ti podatki – o izbruhu bolezni, ki jo povzroča potencialno smrtonosen in zelo nalezljiv nov virus, ki se lahko širi asimptomatsko, skupaj s prvimi poročili o preobremenjenih bolnišnicah in o potrjeni navzočnosti virusa po vsem svetu še pred koncem januarja 2020 – so se začeli povezovati v pripoved o zelo resni grožnji za globalno javno zdravje, ki je dosegla vrhunec, ko je SZO 30. januarja izbruh covid-19 opredelila kot javnozdravstveno grožnjo mednarodnega pomena² (PHEIC/Public

1 http://en.nhc.gov.cn/2020-04/06/c_78861_2.htm (citirano 21. avgust 2022).

2 [https://www.who.int/news-room/detail/30-01-2020-statement-on-the-second-meeting-of-the-international-health-regulations-\(2005\)-emergency-committee-regarding-the-outbreak-of-novel-coronavirus-\(2019-ncov\)](https://www.who.int/news-room/detail/30-01-2020-statement-on-the-second-meeting-of-the-international-health-regulations-(2005)-emergency-committee-regarding-the-outbreak-of-novel-coronavirus-(2019-ncov)) (citirano 21. avgust 2022).

Health Emergency of International Concern) in nato 11. marca 2020 razglasila pandemijo.³

Povedano drugače, v manj kot treh mesecih je prevladalo vzdušje globalne negotovosti, ki je z razglasitvijo pandemije dobilo tudi uraden, formalen status, proces sekuritizacije pa je bil v polnem teku. Identificali so **vir grožnje** (virus), ki je takoj postal predmet mrzličnega raziskovanja.⁴ Prepoznali so **entiteto** (globalno javno zdravje), ki ji preti **grožnja** (kolaps globalnega sistema javnega zdravstva), in **občinstvo**, ki ga je treba nagovoriti (celotno svetovno prebivalstvo). Številna poročila, tabele, grafični prikazi in napovedi – ki so jih pripravljale organizacije, kot sta SZO in Our World in Data, ter vodilne svetovne znanstvenoraziskovalne ustanove, kot sta Univerza Johns Hopkins in Imperial College London, osrednji mediji vključno z javnimi RTV servisi pa so jih hitro razširjali po vsem svetu – so sugerirali, da se stanje hitro približuje točki brez povratka (zato so razglasili pandemijo), in začela se je razprava o izrednih ukrepih, ki naj bi preprečili uresničitev grožnje. Zaprtja družbe, množično testiranje, socialna distanca in maske so bili elementi predlaganega začasnega »možnega izhoda« (ki so jih najprej preizkusili na Kitajskem, kmalu pa so temu sledili tudi drugod po svetu), medtem ko so znanstveniki razvijali in preizkušali trajnejšo rešitev – cepiva. S tem je bil izpolnjen prvi predpogoj za uspešno sekuritizacijo: instrumentalizirali so splošno gramatiko varnosti.

Pandemija, kot je pojem opredeljen v zadnji izdaji *Slovarja epidemiologije* (2016), ki ga je izdala založba Oxford University Press, je epidemija, ki se širi po zelo obsežnem območju, morda celo po vsem svetu, prehaja državne meje in običajno prizadene veliko število ljudi. Na kratko, gre za globalen pojav z intenzivnimi, morda neenakomernimi lokalnimi manifestacijami (izbruhi in odzivi nanje se pojavljajo ob različnih časih na različnih mestih). Zato tudi sekuritizacija poteka tako globalno kakor tudi lokalno. To morda najbolje ponazori zasedba akterjev sekuritizacije. Kot smo nakazali že zgoraj, je vlogo vrhovnega globalnega akterja v procesu sekuritizacije pandemije covida-19 takoj prevzela SZO, mednarodna organizacija – ki so jo ustanovili leta 1948 kot specializirano agencijo Združenih narodov, zdaj pa se razvija v smeri javno-zasebnega partnerstva, ki mu zajeten delež sredstev

3 <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020> (citirano 21. avgust 2022).

4 Že bežen pregled podatkov, ki so dostopni na PubMed.gov, pokaže, da je bilo že v prvem letu pandemije npr. samo o asimptomatskem prenosu objavljenih več kot tisoč recenziranih znanstvenih člankov.

zagotavljajo zasebni donatorji⁵ –, ki ima ustrezen socialni kapital, da je od nje mogoče pričakovati verodostojne informacije in torej prepričljive sekuritizacijske poteze. V tej vlogi so s SZO združili moči številni globalni in lokalni javni in zasebni akterji (organizacije in inštitucije, kot so ameriški Center za nadzor in preprečevanje bolezni, Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni ter Svetovna zveza za cepiva in imunizacijo Gavi, če omenimo le najvidnejše). Še pomembneje: vlogo akterjev sekuritizacije so večinsko prevzeli tudi odločevalci po vsem svetu (ki so izdajali odloke in sprejemali zakone, ki so v idealnih primerih legalizirali predlagane pandemske odzive) in osrednji mediji (vključno z javnimi RTV servisi), brez katerih tako učinkovit prenos percepcije grožnje na lokalno in globalno občinstvo ne bi bil mogoč. Akterji sekuritizacije so torej prišli iz vrst institucionalizirane znanosti, politike in medijev. Tudi drugi predpogoj za uspešno sekuritizacijo – akterji z ustreznim socialnim kapitalom in na ustreznih položajih – je bil torej izpolnjen.

Sekuritizacija pandemije covid-19 v Sloveniji

V tem razdelku razpravljamo o sekuritizaciji pandemije covid-19 v Sloveniji. Identificirali bomo osrednje akterje sekuritizacije v Sloveniji in razpravljali o retoričnih strategijah njihovih sekuritizacijskih postopkov: najprej se bomo lotili zanimivega izpodriva, s katerim je infektološki imaginarij nadomestil epidemiološkega, nato pa bomo kot ključna retorična prijema lokalnih akterjev sekuritizacije in njenega posredovanja javnosti identificirali elipso in hiperbolo. Tiskovne konference in druga gradiva, predvajana na RTV Slovenija, bomo uporabili kot študijo primera, na katero bomo oprli ta opažanja, in zagovarjali trditev, da so se retorične strategije upravljanja pandemije izkazale za kontraproduktivne, saj so sprva okrepile percepcijo grožnje, navsezadnje pa so uspešno sekuritizacijo preprečile, namesto da bi jo omogočile.⁶

5 <http://open.who.int/2020-21/budget-and-financing/gpw-overview> (citirano 21. avgust 2022).

6 Avtorja pričujočega besedila preučujeva retorične strategije sekuritizacije pandemije (in nje-nega izpodbijanja) v vrsti slovenskih medijev: od osrednjih nacionalnih do lokalnih, od tistih, vpisanih v razvid medijev pri Ministrstvu RS za kulturo, do tistih, ki so se vzpostavili kot samonikle in državno neregulirane komunikacijske platforme prav med pandemijo. Za potrebe te študije sva se osredotočila na vladne tiskovne konference, ki jih je v obdobju vlade Janeza Janše prenašal javni RTV servis, torej RTV Slovenija, in še na nekaj izjav, ki so jih v istem obdobju za javnost podali uradni predstavniki vlade in njihovi strokovni svetovalci.

Podobe vojne

Proces sekuritizacije v Sloveniji se ujema z vzorcem, ki je bil vzpostavljen globalno: vir grožnje je isti (virus), ravno tako ogrožena entiteta, grožnja in občinstvo, le da se vse upravlja in nagovarja na lokalni oziroma nacionalni ravni; ogroženo je torej nacionalno javno zdravje, ki mu preti kolaps slovenskega javnozdravstvenega sistema, akterji sekuritizacije pa nagovarjajo prebivalstvo celotne države. Gramatika varnosti in zlasti akterji sekuritizacije pa so vendarle dobili tudi bolj lokalno obarvane poteze. Tudi v Sloveniji so pandemijo predstavljali kot točko brez povratka, katere lokalna manifestacija naj bi, vsaj po zgodnjih napovedih, dosegla epske razsežnosti: na vladni tiskovni konferenci, ki jo je RTV Slovenija prenašala na svojem 3. televizijskem programu 6. aprila 2020,⁷ je Milan Krek, novi direktor Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ), napovedal devetdeset tisoč smrti, ki naj bi jih virus terjal do konca leta – grozljiv obet za državo, v kateri se je povprečna letna smrtnost gibala okoli številke dvajset tisoč.⁸ Takšne napovedi – skupaj z dejstvom, da je nova vlada (tretji mandat Janeza Janše kot predsednika vlade Republike Slovenije je sovpadel z razglasitvijo epidemije v Sloveniji⁹) za svojega uradnega govorca izbrala Jelka Kacina, avtorja izjave v naslovu pričujočega besedila,¹⁰ ki ga številni slovenski državljani še vedno povezujejo s tiskovnimi konferencami, ki so potekale v Cankarjevem domu med nekajdnevno vojno za osamosvojitve leta 1991¹¹ – so ustvarile prepričljiv vtis izrednih razmer. Nakazani možni izhodi so bili podobni tistim v drugih državah: redna uporaba razkužil, obvezna uporaba mask, množično testiranje, šolanje na daljavo, socialna distanca in zaprtja družbe. Ta orožja v boju proti virusu so se dopolnjevala s policijsko uro in omejitvami gibanja na občine, prepovedali so zbiranje večjih skupin ljudi,

7 Konferenca je dostopna v arhivu na spletnem naslovu <https://www.gov.si/novice/2020-04-06-izjava-milana-kreka-in-jelka-kacina-glede-aktualnega-stanja-v-zvezi-z-epidemijo-bolezni-covid-19/> (citirano 21. avgust 2022).

8 Po podatkih, ki so javno dostopni na spletišču Statističnega urada Republike Slovenije www.stat.si, je bila smrtnost leta 2020 in 2021 res opazno višja (24.016 in 23.261), toda daleč od napovedanega več kot štirikratnega povečanja.

9 Epidemijo je zdravstveni minister v odstopu Aleš Šabeder razglasil v četrtek, 12. marca, nova vlada pa je bila potrjena v petek, 13. marca. Glej <https://www.gov.si/novice/2020-03-12-slovenija-razglasila-epidemijo-novega-koronavirusa/> in <https://www.sta.si/v-srediscu/vlada2020> (oboje citirano 21. avgust 2022).

10 Konferenca je dostopna v arhivu na spletnem naslovu <https://www.gov.si/novice/2020-03-21-izjava-glede-aktualnega-stanja-v-zvezi-z-epidemijo-bolezni-covid-19/> (citirano 21. avgust 2022).

11 Zgoraj omenjena tiskovna konferenca 6. aprila je bila prva tiskovna konferenca, povezana s pandemijo, ki so jo prenašali iz Cankarjevega doma.

težko pričakovani začetek cepljenja pa je namigoval na začasnost teh drakon-
skih ukrepov. Besednjak, ki so ga predstavniki politike in stroke uporabljali
na preučeni tiskovnih konferencah in v drugih izjavah za javnost, je bil poln
podob vojne (ukrepi kot orožje, borba z virusom, zdravstveni delavci kot vojaki
na prvi bojni liniji, boj z okužbo in tako naprej). Prevladalo je vzdušje vojne.

Instrumentalizacija gramatike varnosti, artikurirane v zapovedujoči vojaški re-
toriki skupaj s pokroviteljskim, ne vključujočim nagovorom,¹² je bila v Sloveniji
še posebno odločna in intenzivna, čeprav to ni bilo značilno le za upravljavce
pandemije v Sloveniji; vzorec je bil pravzaprav zelo navzoč po vsem svetu,
izjeme, kot je Švedska, so bile redke (in zato precej razvpite). Tako imenovani
švedski model, o katerem se je veliko razpravljalo, kaže, da se je upravljanja
pandemije mogoče lotiti tudi drugače (in uspešno),¹³ s priporočili namesto
z zapovedovanjem, z osredotočanjem na pomirjanje prebivalstva namesto na
boj z virusom. Toda prav slednje je bilo v središču pozornosti v večini držav
po vsem svetu. Tu trdimo, da je bil ta fokus v Sloveniji rezultat dveh dejav-
nikov. Prvi dejavnik je politični režim, ki je sovpadel s prvima dvema letoma
pandemije v Sloveniji; to je bil režim Janeza Janše, predsednika Slovenske de-
mokratske stranke, ki je bil v preteklosti – poleg dveh premierskih mandatov
– že dvakrat tudi obrambni minister, še pomembnejši pa je morda podatek o
njegovem akademskem ozadju: Janez Janša je zaključil študij varnostnih ved.
Ni nenavadno, da si je predsednik vlade s takšnim kulturnim kapitalom epide-
mijo predstavljal kot bojno polje. S tem je tesno povezan drugi dejavnik: glede
na akademske predispozicije Janeza Janše ni presenetljivo, da predsednik vlade
idealnih sogovornikov oziroma sodelavcev pri sekuritizaciji ni našel v znan-
stveni disciplini, ki je najbolj opremljena za upravljanje epidemij, torej med
epidemiologi, temveč v disciplini, katere imaginarij je sorodnejši imaginariju
specialistov za varnost, torej med infektologi.¹⁴ Prav ta kombinacija obrambo-

12 Glej npr. poročilo o ugotovitvah empirične raziskave (ki temelji na skupinskem intervjuju), ki
jo je izvedla Brigita Skela Savič (v Salecl, 2021, 229–52).

13 Po podatkih, ki so jih zbrali na Univerzi Johns Hopkins in ki so dostopni pri Our World in
Data, je bil švedski pristop precej uspešnejši od slovenskega, če kot merilo vzamemo recimo
število smrti na milijon prebivalcev. Isti viri kažejo tudi, da je bil švedski pristop precej uspeš-
nejši tudi od italijanskega, čeprav imata obe državi primerljivo (in visoko) stopnjo preceplje-
nosti (Italija celo višjo od Švedske). Glej <https://ourworldindata.org/covid-deaths>.

14 Snovalec švedskega modela odzivanja na pandemijo je bil epidemiolog Anders Tegnell. V
Sloveniji pa so epidemiologa na čelu NIJZ odstavili (in to dvakrat – prva je bila razrešena Nina
Pirnat, kmalu za njo še Ivan Eržen) in ga nadomestili z Milanom Krekom, strokovnjakom za
javno zdravje na področju zlorabe substanc; vladni posvetovalni skupini sta vodili infektolo-
ginji Bojana Beović (vodja svetovalne skupine za cepljenje) in Mateja Logar (vodja strokovne
skupine za odzivanje na pandemijo). Pri argumentiranju lastnih sekuritizacijskih potez sta se

slovnega in infektološkega imaginarija je v Sloveniji izpodrinila epidemiološki imaginarij in preplavila medije s podobami vojne. Vtis izrednih razmer je nato le še utrdil uradni vladni govorec, še en diplomant varnostih ved, Jelko Kacin.

Elipsa in hiperbola

Medtem ko podobe vojne kot prva retorična strategija sekuritizacijskih postopkov niso bile povsod tako prevladujoče kot v Sloveniji med vlado Janeza Janše, se bomo zdaj lotili še dveh oziroma, natančneje, treh retoričnih sredstev, ki so jih v precej enaki meri vpoklicali upravljavci pandemije skorajda povsod po svetu. Pokazali bomo, da so akterji sekuritizacije pri podajanju informacij o grožnji (oziroma njenem viru) uporabljali **hiperbolo**, **elipso** in (elipsi sorodno) **aposojezo**, a da jim je pri tem spodletel prenos želenega sporočila (da pandemija pomeni eksistencialno grožnjo) na celotno populacijo.

Za našo analizo je pomembna derridajevska kritika teorije sekuritizacije, ki jo je podal R. Guy Emerson (2017). Emerson pravi, da je sekuritizacijo treba razumeti kot relacijski proces, v katerem govorno dejanje proizvede ne le grožnjo, temveč tudi akterja sekuritizacije in občinstvo (seveda pa to lahko tudi spodleti). S tega vidika je neuspeh sekuritizacije mogoče potrditi, če je razviden neuspeh oblikovanja (predvidenega) občinstva. Naša analiza uporabe hiperbole, elipse in aposiojeze bo pokazala, da so izbrana retorična sredstva onemogočila oblikovanje (predvidenega) občinstva in s tem preprečila uspešno sekuritizacijo, namesto da bi jo omogočila.

Terminologijo, ki jo uvajamo v tem razdelku, črpamo iz znamenitega dela *Šola govornišтва (Institutio Oratoria*, cca 95 pr. n. št., slovenski prevod 2015) Marka Fabija Kvintilijana, v katerem je rimski retor razvil klasično tipologijo retoričnih tropov in figur. V VIII. knjigi Kvintilijan obravnava trope, med katerimi za najbolj razširjenega in najlepšega (*tropus frequentissimus et pulcherrimus*) razglasi metaforo, kamor večinsko spadajo podobe vojne, obravnavane v prejšnjem razdelku. Poleg metafore med trope uvršča še metonimijo, sinekdoho, katahrezo in vrsto drugih oblik rabe besed v prenesenem pomenu, ne nazadnje tudi **hiperbolo** (*hyperbolé*), ki jo definira kot »spodobno prekoračenje resnice; njena odlika je enaka v obe smeri, tako pri [izraznem] večanju kot pri zmanjševanju« (Kvintilijan, 2015, 616). V IX. knjigi govori o figurah; medtem ko

obe lahko oprli tudi na manj uradno, a zato nič manj vplivno podporo akademskih avtoritet, kot sta infektologinja Tatjana Lejko Zupanc in imunolog Alojz Ihan, ki je medtem postal član delovne strokovne skupine za svetovanje pri novi slovenski vladi.

tropi pomenijo rabo besed v prenesenem pomenu, pri figurah besede obdržijo prvotni pomen. Kvintilijan jih deli na miselne (*figurae sententiarum*) in besedne figure (*figurae verborum*) in v obeh skupinah identificira retorično sredstvo za izvedbo izpusta oziroma zamolka: **elipsa** (*ellipsis*) je besedna figura, pri kateri govorec izpusti posamezno besedo (denimo iz sramežljivosti, ker bi poslušalci to besedo lahko dojeli kot vulgarno ali žaljivo), **aposiopeza** (*aposiopēsis*) pa je (laikom manj znano in zato v nestrokovnih kontekstih pogosto z elipso zamenjano) poimenovanje za miselno figuro, pri kateri govorec zamolči del misli, izpusti del informacij, izjava ostane nedokončana (s tem pa se odpre možnost, da poslušalci zamolčano dopolnijo sami, opozarja Kvintilijan). V nadaljevanju bomo pokazali, kako so upravljavci pandemije ta tri retorična sredstva uporabljali v pandemskih sekuritizacijskih postopkih.

Od prve vesti o izbruhu novega koronavirusa so se dnevnoinformativne oddaje (ne le na RTV Slovenija) in kmalu tudi vladne tiskovne konference (na RTV Slovenija) običajno začenjale s števkami: število opravljenih testiranj, število pozitivnih testov (ki so ga običajno navajali kot število potrjenih primerov okužbe), število hospitaliziranih bolnikov, število pacientov v enotah intenzivne nege, število umrlih. Od aprila 2020 te podatke zbira in objavlja tudi spletišče »Covid-19 sledilnik«. ¹⁵ Ta način poročanja, ki se med pandemijo ni bistveno spreminjal, se ujema s prvo retorično strategijo (torej s podobami vojne): podoben je poročilom z bojišča. Hkrati pa tudi **hiperbolizira** škodo, ki jo povzroča virus, kajti (1) ne razlikuje med asimptomatskim in simptomatskim potekom okužbe (kar bi moralo biti objavljeno kot pomemben podatek, če je namen poročanja pomirjanje občinstva, in *vice versa*) in (2) ne razlikuje med ljudmi, ki so umrli zaradi covida-19, in tistimi, ki so umrli zaradi drugih vzrokov, medtem ko so bili pozitivni na novi koronavirus. Niti javno priznanje (vodje strokovne skupine za odzivanje na pandemijo, infektologinje Mateje Logar), ¹⁶ da slednje drži, niti namigovanja (denimo ministra za notranje zadeve Aleša Hojsa), ¹⁷ da oblasti ocenjujejo, da je le približno pet odstotkov poro-

15 <http://covid-19.sledilnik.org/>. Covid-19 sledilnik je odprtopodatkovni in odprtokodni projekt, ki objavlja »informacije, ki izvirajo iz javno dostopnih uradnih virov, za katere je pristojni državni organ (npr. NIJZ, MZ, MIZŠ idr.) predhodno že presodil, da so zadostno anonimizirane, da so primerne za javno objavo«.

16 Mateja Logar je to potrdila na tiskovni konferenci 7. decembra 2022. Konferenca je dostopna v arhivu na spletnem naslovu <https://www.gov.si/novice/2020-12-07-primerjava-stevila-smrti-med-drzavami-neizvedljiva/> (citirano 21. avgust 2022).

17 Notranji minister Hojs je na to namigoval v razpravi v oddaji *Tarča* na 1. televizijskem programu RTV Slovenija 10. decembra 2020. Posnetek je dostopen v arhivu na spletnem naslovu <https://www.rtvlo.si/rtv365/arhiv/174738653?s=tv> (citirano 21. avgust 2022). O podobnih

čanih smrti dejansko povzročil virus, niso bistveno vplivali na zgoraj omenjeni način poročanja. To nas vodi k sklepu, da sta bili tudi elipsa in aposiopeza vpoklicani v poročanje o pandemiji z namenom okrepitve percepcije grožnje novega koronavirusa. Oglejmo si, kako se to kaže v zvezi z dvema pomembnima podatkom, ki se tičeta nalezljivih bolezni.

Ne glede na to, kako pretirane so morda bile izjave ministra Hojsa, posameznika gotovo zelo zanima, kako verjetno je, da bo nalezljiva bolezen usodna prav zanj. To se v medicini imenuje stopnja umrljivosti med okuženimi (IFR/ Infection Fatality Rate) in je eden od najpomembnejših epidemioloških parametrov. Razlikovati jo je treba od stopnje umrljivosti med obolelimi (CFR/ Case Fatality Rate), ki pomeni oceno tveganja za smrt pri simptomatskem poteku okužbe, medtem ko skuša IFR upoštevati tudi asimptomatske primere. O teh dveh ocenah na vladnih tiskovnih konferencah niso razpravljali, ravno tako kot ju predstavniki odločevalcev in stroke niso omenjali v drugih izjavah za javnost na RTV Sloveniji (ali v drugih medijih). Odločitev, da se javnosti ne bo informiralo o stopnji umrljivosti (in o razliki med stopnjo umrljivosti med okuženimi in stopnjo umrljivosti med obolelimi), ustvarja zanimivo elipso, medtem ko je odločitev o nadvse vestnem poročanju o **številu** smrtnih žrtev med kovidnimi bolniki, ne da bi se ob tem razpravljalo o **stopnji** umrljivosti, vzpostavila – v očeh raziskovalca, ki razume proces sekuritizacije, zgovorno – aposiopezo.

In kakšna je torej ocena, o kateri vlade po vsem svetu niso poročale tako zavzeto, kot so poročale o drugem najpomembnejšem epidemiološkem parametru, to je o osnovnem reprodukcijskem številu (R_0)?¹⁸ Kot je bilo pred nedavnim objavljeno v znanstvenem časopisu *Journal of Infectious Diseases*, »je bilo v oceno stopnje umrljivosti med okuženimi s povzročiteljem covid-19 vložena ogromno truda« in kljub uporabi različnih metod in pristopov so rezultati »v različnih študijah precej konsistentni« (Luo et al. 2021, 43). Navedimo oceno iz študije, ki je bila objavljena v glasilu SZO (*Bulletin of the World Health Organization*):

trditvah (čeprav brez ocen v odstotkih) je poročal portal *Ostro* 18. decembra 2020: <https://www.ostro.si/si/razkrinkavanje/objave/statistika-s-covidom-povezanih-smrti-zajema-vse-umrle-s-potrjeno-okuzbo> (citirano 21. avgust 2022), ponatisnila jih je tudi *Mladina* 19. decembra 2020: <https://www.mladina.si/203713/statistika-s-covidom-povezanih-smrti-zajema-vse-umrle-s-potrjeno-okuzbo/> (citirano 21. avgust 2022).

18 R_0 je »epidemiološko merilo, s katerim se ocenjuje prenosljivost povzročitelja okužb. R_0 je izpeljan iz naslednjih spremenljivk: trajanja kužnosti po tem, ko se bolnik okuži, verjetnosti prenosa okužbe pri stiku med dovzetno osebo in kužnim posameznikom ter pogostosti stikov. [...] Odločevalci, javnost in množični mediji se čedalje bolj osredotočajo na ta epidemiološki podatek« (Achaiah et al., 2020, 1125).

Stopnja umrljivosti med okuženimi s povzročiteljem covid-19 lahko od lokacije do lokacije zelo niha in to je lahko odraz razlik v starostni strukturi prebivalstva, mešanice primerov okuženih in umrlih bolnikov ter drugih dejavnikov. Ugotovljene stopnje umrljivosti med okuženimi so **precej nižje** od ocen, ki so jih navajali v zgodnji fazi pandemije. [...] Na 51 lokacijah je bila povprečna stopnja umrljivosti med okuženimi 0,27 % (korigirana vrednost 0,23 %). [...] Pri mlajših od 70 let se stopnja umrljivosti med okuženimi giblje med 0,00 % in 0,31 % z grobo korigirano mediano 0,05 %. (Ioannidis, 2021, 19; poudarek dodan)

Skratka, stopnja umrljivosti med okuženimi s povzročiteljem covid-19 ni posebno zaskrbljujoča in dopušča zelo obsojano, toda za prestrašenega posameznika pomirljivo primerjavo z gripo. Kar iz tega virusa dela resno grožnjo za javno zdravje (oziroma javnozdravstveni sistem), je njegovo osnovno reprodukcijsko število, torej njegova nalezljivost. Toda namesto da bi pojasnili to razliko, so se akterji sekuritizacije, arhitekti pandemskih odzivov po vsem svetu, odločili za zamolk pomirljivih informacij o stopnji umrljivosti med okuženimi (katere ocena je znana vsaj od sredine leta 2020) in za hiperbolizacijo bolj zaskrbljujočih informacij o nalezljivosti virusa. (Glede na ocenjeno stopnjo umrljivosti med okuženimi bi se napovedi Milana Kreka o devetdeset tisoč smrtnih žrtvah lahko uresničile le v državi s 30 milijoni prebivalcev, medtem ko trenutni podatek o potrjenih smrtnih žrtvah v Sloveniji sugerira, da so se pri nas s koronavirusom že okužili vsi prebivalci države.)¹⁹

Podoben vzorec sekuritizacijskih postopkov in v njih uporabljenih retoričnih prijemov bi lahko med drugim razbrali – toda o tem bi bilo mogoče podrobneje razpravljati le v precej obsežnejšem besedilu – tudi v poročanju o razpoložljivosti drugih medicinskih posegov razen cepljenja in o pomenu zgodnjega in ambulantnega zdravljenja (aposoiepa), v hiperboliziranih podatkih o učinkovitosti cepiv in o epidemiološki relevantnosti asimptomatskega prenosa ter v eliptičnih informacijah o (pogojnih) dovoljenjih (zgolj za uporabo v izrednih razmerah), ki so jih dobila cepiva, in o njihovih stranskih učinkih. Z nesorazmerno hiperbolizacijo, elipsami in zamolki so pomirjujoča spoznanja o virusu dobila status izpuščenih informacij (kot da bi šlo za strogo zaupne podatke), medtem ko se je o zaskrbljujočih vidikih pandemije razpravljalo (pre)pogosto, da bi se konsolidirala diskurzivna konstrukcija pandemije kot eksistencialne grožnje. Izsledki naše analize nas tako usmerjajo k sklepu, da so bili sekuritizacijski postopki v upravljanju pandemije

19 Covid-19 sledilnik navaja, da so v Sloveniji do 18. septembra 2022 zaradi covid-19 umrle 6803 osebe.

covida-19 – v Sloveniji in drugod po svetu – slabo premišljeni: akterji sekuritizacije so površno pretehtali tveganja in koristi uporabe hiperbole, elipse in aposiopeze, spodobnost ljudi, da se sami dokopljejo do izpuščenih informacij, je bila močno podcenjena, negativni odzivi premnogih ljudi iz vseh družbenih slojev pa kažejo, da se predvideno občinstvo (svetovna populacija, razdeljena v nacionalne skupnosti po posameznih državah) ni uspešno formiralo. Namesto da bi proizvedli vsesplošno soglašanje z ukrepi, ki bi tem podelilo legitimnost, so slabo premišljeni sekuritizacijski postopki, v kombinaciji z drakonskimi ukrepi, ki so povzročili ogromno kolateralno škodo,²⁰ najbrž precejšen del javnosti navdali z nezaupanjem ne le v znanost, temveč tudi v odločevalce in medije.

V Sloveniji se neuspeh formiranja predvidenega občinstva in torej neuspeh sekuritizacije kažeta v vrsti precej zaskrbljujočih pojavov: od množičnih protestov proti ukrepom, peticij, polemik, odprtih pisem, ki jih objavljajo oporečniški posamezniki in strokovne iniciative, zahtev za ustavno presojo do – za našo razpravo najbolj relevantne – izgube zaupanja v medije, vključno z javnim RTV servisom,²¹ ki je privedla celo do ekstremnih incidentov, kot je bil vdor aktivistov v prostore RTV Slovenija septembra 2021.²² Ob tem je treba omeniti še množenje alternativnih medijskih platform, ki ponujajo radikalno drugačne interpretacije pandemije, pogosto brez upoštevanja kakršnih koli etičnih ali profesionalnih standardov, medtem ko tudi nekaj uglednih intelektualcev zastavlja vprašanja o znanstveni utemeljenosti in družbeni koristnosti (lokalnega in globalnega) upravljanja pandemije (npr. Mastnak, 2022). To je pisana paleta odzivov, ki vsi, vsak po svoje, pričajo o tem, da »akter sekuritizacije in občinstvo nista prepoznala eksistencialne grožnje oziroma ne sprejemata trditev o njenem obstoju v enaki meri« (Al in Byrd, 2018, 611).

20 Collateral Global je organizacija, ki se ukvarja z »raziskovanjem, interpretiranjem in poročanjem o učinkovitosti in kolateralnih učinkih zapovedanih nefarmacevtskih intervencij, ki so jih izvajale vlade po vsem svetu pri odzivanju na pandemijo covida-19«. Njihovo spletišče je dragocen vir podatkov o kolateralni škodi pandemskih ukrepov: <https://collateralglobal.org/>.

21 Glej <https://www.valicon.net/sl/2022/04/raziskava-ogledalo-slovenije-april-2022/> (citirano 21. avgust 2022). Podobne trende »krhanja vezi med novinarstvom in javnostjo« ter upada zaupanja v medije v svetovnem merilu opazajo v poročilu Reuters Institute Digital News Report 2022 <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2022> (citirano 21. avgust 2022).

22 Vdor se je zgodil 3. septembra 2021. Glej npr. <https://www.rtvsi.si/slovenija/ostre-obsodbe-vdora-na-rtv-slovenija-policija-bo-znova-predlagala-prepoved-shoda/592881> (citirano 21. avgust 2022).

Čas za desekuritizacijo

Našo analizo do te točke bi bilo morda mogoče razumeti kot sugestijo, da je sekuritizacija negativen koncept, nemara celo kot sugestijo, da novi koronavirus preprosto ni dovolj nevaren, da bi dopuščal kakršno koli sekuritizacijo. To bi bilo napačno tolmačenje naših ugotovitev. Prvič, naš namen je bil pokazati, da se sekuritizacija, zlasti »ekscesna« sekuritizacija (Buzan et al., 1998, 40), lahko spremeni v negativen proces, ko spodleti, ko se sekuritizacijski postopki izkažejo za kontraproduktivne, saj ustvarjajo nestrinjanje namesto soglašanja in privolitve ter lahko s tem pripeljejo do družbenih nemirov ali še česa hujšega. Drugič, že drugi avtorji so pokazali, da so uspešno sekuritizirani problemi deležni nesorazmerne količine pozornosti in sredstev, pa tudi strožjih ukrepov kot grožnje, ki niso bile uspešno sekuritizirane, čeprav lahko slednje povzročijo več človeške škode (Zwitter in de Wilde, 2010):

Lahko bi domnevali, da je objektivno merilo negotovosti število smrtnih žrtev, kar bi temeljilo na osnovni predpostavki, da večje število umrlih pomeni večjo verjetnost, da bo neki problem prednostno obravnavan kot eksistencialna grožnja. **A že preprost primer pokaže, da je ta osnovna (zdravorazumska) predpostavka zmotna.** Leta 2005 je v EU v prometnih nesrečah umrlo 41.600 ljudi, medtem ko je v istem letu v Zahodni Evropi v terorističnih napadih umrlo 56 ljudi. Medtem ko je terorizem predmet izjemno pomembnega političnega diskurza, se varnosti v prometu ne sekuritizira (je pa zakonsko regulirana).²³ (Ibid., 8)

Veliko število smrtnih žrtev oziroma visoka stopnja umrljivosti torej ni edini možen utemeljen razlog za sekuritizacijo, ravno tako kot nizka stopnja umrljivosti med okuženimi ne more biti zadosten razlog za desekuritizacijo. Desekuritizacijo upravičuje oziroma terja spodletela sekuritizacija, torej kontraproduktivni in družbeno moteči učinki izbranih sekuritizacijskih postopkov: v primeru sekuritizacije pandemije covid-19 sta to zlasti upad, celo izguba zaupanja v znanost, odločevalce in medije ter množenje alternativnih interpretacij – od povsem nezaslišanih do precej utemeljenih –, ki skušajo upoštevati in tolmačiti zamolčane informacije.

Na tem mestu zato dodajmo nekaj misli, kaj bi pravzaprav lahko bila desekuritizacija. Čeprav so predstavniki kopenhavnske šole ponudili ohlapno definicijo desekuritizacije kot »premika iz izrednih razmer nazaj v običajne pogajalske procese politične sfere« (Buzan et al., 1998, 4), so drugi raziskovalci opozorili,

23 Avtorja predlagata več možnih razlag, vključno z mnenjem, da »sekuritizacija terorizma ponuja dobičkonosne nove priložnosti« za akterje sekuritizacije (Zwitter and de Wilde, 2010, 8).

da je pojem deležen precej manj pozornosti kot sekuritizacija (Aradau, 2004; Floyd, 2007; Hansen, 2012) in »dejstvo, da imamo ‚teorijo sekuritizacije‘, ne pa ‚teorije desekuritizacije‘, kaže, da ‚sekuritizaciji‘ pripisujemo (domnevno) superioren status« (Hansen, 2012, 530). Medtem ko definicija kopenhavnske šole dopušča predpostavko, da je desekuritizacija preprosto nasprotje sekuritizacije (Taureck, 2006), je dejansko delovanje desekuritizacije precej »odprto za različne interpretacije« (Floyd, 2007).

To besedilo zaključujemo le nekaj dni po tem, ko je generalni direktor SZO Tedros Adhanom Ghebreyesus oznanil, da je konec pandemije na obzorju;²⁴ dobro novico je malodane takoj ponovil ameriški predsednik Joe Biden.²⁵ V Sloveniji so se najagresivnejši sekuritizacijski postopki ustavili že s spremembo vlade po državnozborskih volitvah aprila 2022: podobe vojne so od tlej manj prevladujoče, pri izjavah za javnost in v medijskih poročilih so v ospredje stopili epidemiologi, vsi ukrepi so (začasno) odpravljeni, nadaljevanje statističnih uvertur v osrednje dnevnoinformativne oddaje pa sugerira, da hiperbola, elipsa in aposiopeza kot retorične strategije pandemske sekuritizacije ostajajo v pripravljenosti. Sekuritizacijski postopki so torej v veliki meri zamrli, še vedno pa so navzoči njihovi kontraproduktivni učinki, njihove posledice. Zato je bistveno, da imamo v mislih, kar o desekuritizaciji pravita Serhun Al in Douglas Byrd:

Po najini definiciji desekuritizacija ni le premik iz politike izrednih razmer v običajno politiko, temveč gre tudi za politiko pozitivne rekonstrukcije preteklih sekuritiziranih govornih dejanj. [...] Politične elite, ki bdijo nad desekuritizacijo, morajo zato svoje desekuritizacijsko govorno dejanje upravičiti/legitimirati tako, da skonstruirajo novo podobo pretekle eksistencialne grožnje. (Al in Byrd, 2018, 613)

To je podoba, ki zajame tisto, kar je prej eliptično zbledelo, in ki ublaži tisto, kar je bilo prej hiperbolično napihnjeno. Pri tem je nujno poudariti, da je novo podobo treba skonstruirati tam, kjer se je prej utrdila eksistencialna grožnja – v medijih, zlasti v programskih vsebinah in tiskovnih konferencah, ki jih predvaja javni RTV servis.

24 Posnetek spletne tiskovne konference je dostopen na naslovu <https://www.reuters.com/business/healthcare-pharmaceuticals/who-chief-says-end-sight-covid-19-pandemic-2022-09-14/> (citirano 19. september 2022).

25 <https://www.cbsnews.com/philadelphia/news/covid-19-president-joe-biden-pandemic-is-over/> (citirano 19. september 2022).

Literatura in viri

- Abraham, Thomas, 2011: The chronicle of a disease foretold: Pandemic H1N1 and the construction of a global health security threat. *Political Studies*. 59. 797–812.
- Achaiah, Nithya C., Sindhu B. Subbarajasetty in Rajesh M. Shetty, 2020: R_0 and R_e of COVID-19: Can We Predict When the Pandemic Outbreak will be Contained?. *Indian Journal of Critical Care Medicine*. 24/11. 1125–27.
- Agamben, Giorgio, 2021: *Where are We Now? The Epidemic as Politics*. London: Rowman & Littlefield.
- Agamben Giorgio, 2020: The enemy is not outside, it is within us. The Book Haven, Stanford University. Dostopno na naslovu: <http://bookhaven.stanford.edu/2020/03/giorgio-agamben-on-coronavirus-the-enemy-is-not-outside-it-is-within-us/> (citirano 21. avgust 2022).
- Al, Serhun in Douglas Byrd, 2018: When do states (de)securitise minority identities? A comparative analysis of Turkey and Northern Ireland. *Journal of International Relations and Development*. 21/1. 608–34.
- Aradau, Claudia, 2004: Security and the Democratic Scene: Desecuritization and Emancipation. *Journal of International Relations and Development*. 7/4: 388–413.
- Austin, John L., 1990: *Kako napravimo kaj z besedami*. Ljubljana: ŠKUC in Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Balzacq, Thierry, 2005: The Three Faces of Securitization: Political Agency, Audience and Context, *European Journal of International Relations*. 11/2. 171–201.
- Betts, Alexander in Angela Pilath, 2017: The Politics of Causal Claims: The Case of Environmental Migration. *Journal of International Relations and Development*. 20/4: 782–804.
- Bjørkheim, Anders Sundstøl, 2020: One terrorism to rule them all: Turkey, the PKK and global terrorism discourse. *Journal of International Relations and Development*. 23/2. 487–510.
- Buzan, Barry, 2006: Will the »Global War on Terrorism« be the New Cold War?. *International Affairs*. 82/6: 1101–18.
- Buzan, Barry, 1983: *People, States, and Fear: The National Security Problem in International Relations*. Chapel Hill: University of North Carolina Press.
- Buzan, Barry, Ole Wæver in Jaap de Wilde, 1998: *Security: A New Framework For Analysis*. Boulder: Lynne Rienner.
- Curley, Melissa G. in Jonathan Herington, 2010: The securitization of avian influenza: International discourses and domestic politics in Asia. *Review of International Studies*. 37. 141–66.
- Davies, Sara, 2008: Securitizing infectious disease. *International Affairs*. 84/2. 295–313.
- Deudney, Daniel, 1990: The Case Against Linking Environmental Degradation and National Security. *Millenium*. 19/3. 461–76.
- Dingott Alkopher, Tal in Emmanuelle Blanc, 2017: Schengen Area shaken: the impact of immigration-related threat perceptions on the European security community. *Journal of International Relations and Development*. 20/3. 511–42.
- Dodsworth, Laura, 2021: *A State of Fear: How the UK Government Weaponised Fear during the Covid-19 Pandemic*. London: Pinter & Martin.

- Elbe, Stefan, 2008: Risking Lives: AIDS, Security and Three Concepts of Risk. *Security Dialogue*. 39/2–3. 177–98.
- Elbe, Stefan, 2006: Should HIV/AIDS Be Securitized? The Ethical Dilemmas of Linking HIV/AIDS and Security. *International Studies Quarterly*. 50/1. 119–44.
- Elbe, Stefan, Anne Roemer-Mahler in Christopher Long, 2014: Securing circulation pharmaceutically: Antiviral stockpiling and pandemic preparedness in the European Union. *Security Dialogue*. 45/5. 440–57.
- Emerson, R. Guy, 2017: Towards a process-orientated account of the securitisation trinity: the speech act, the securitiser and the audience. *Journal of International Relations and Development*. 22/4. 515–31.
- Fidler, David P., 2004: Germs, Governance, and Global Public Health in the Wake of SARS, *Journal of Clinical Investigation*. 113/6. 799–804.
- Fidler, David P., 2003: SARS: Political Pathology of the First Post-Westphalian Pathogen, *Journal of Law, Medicine & Ethics*. 31/4. 485–505.
- Floyd, Rita, 2007: Towards a consequentialist evaluation of security: Bringing together the Copenhagen and the Welsh Schools of security studies. *Review of International Studies*. 33/2. 327–50.
- Gustafsson, Karl, 2021: Why is anxiety's positive potential so rarely realised? Creativity and change in international politics. *Journal of International Relations and Development*. 24/4. 1044–49.
- Hansen, Lene, 2012: Reconstructing Desecuritisation: the Normative-Political in the Copenhagen School and Directions for How to Apply It. *Review of International Studies*. 38/3. 525–46.
- Howell, Alison, 2014: The Global Politics of Medicine: Beyond global health, against securitisation theory, *Review of International Studies*. 40/5. 961–87.
- Ide, Tobias, Adrien Detges in Timo Leimeister, 2019: Securitisation through the schoolbook? On facilitating conditions for and audience dispositions towards the securitisation of climate change. *Journal of International Relations and Development*. 22/1. 532–59.
- Ioannidis, John P. A., 2021: Infection fatality rate of COVID-19 inferred from seroprevalence data. *Bulletin of the World Health Organization*. 99. 19–33F. doi: <http://dx.doi.org/10.2471/BLT.20.265892>.
- Kamradt-Scott, Adam in Colin McInnes, 2012: The securitisation of pandemic influenza: framing, security and public policy. *Global Public Health*. 7/sup2. S95–S110.
- Karyotis, Georgios, 2012: Securitization of Migration in Greece: Process, Motives, and Implications. *International Political Sociology*. 6/4. 390–408.
- Kester, Johannes, 2022: The scare behind energy security: four conceptualisations of scarcity and a never-ending search for abundance. *Journal of International Relations and Development*. 25/1. 31–53.
- Kvintilijan, Mark Fabij (Quintilianus, Marcus Fabius), 2015: *Šola govorništva* (prev. Matjaž Babič). Ljubljana: Šola retorike Zupančič & Zupančič.
- Luo, Guangze, Xingyue Zhang, Hua Zheng in Daihai He, 2021: Infection fatality ratio and case fatality ratio of COVID-19. *International Journal of Infectious Diseases*. 113. 43–46.
- Mastnak, Tomaž, 2022: *Kovidni režim. Kje smo?*. Ljubljana: ZRC SAZU, Založba ZRC.
- May, Rollo, 1977: *The Meaning of Anxiety*. New York: W.W. Norton.

- McInnes, Colin in Simon Rushton, 2011: HIV/AIDS and securitization theory. *European Journal of International Relations*. 19/1. 115–38.
- McInnes, Colin in Simon Rushton, 2010: HIV, AIDS and security: Where are we now? *International Affairs*. 86/1. 225–45.
- Moses, A. Dirk, 2021: *The Problems of Genocide: Permanent Security and the Language of Transgression*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Neocleous, Mark, 2022: *The Politics of Immunity: Security and the Policing of Bodies*. London and New York: Verso.
- Nyman, Jonna, 2018: Rethinking energy, climate and security: a critical analysis of energy security in the US. *Journal of International Relations and Development* 21/1: 118–45.
- Oels, Angela, 2013: Rendering climate change governable by risk: From probability to contingency. *Geoforum*. 45. 17–29.
- Opitz, Sven, 2016: Regulating epidemic space: The *nomos* of global circulation. *Journal of International Relations and Development*. 19/2. 263–84.
- Roe, Paul, 2012: Is Securitization a »Negative« Concept? Revisiting the Normative Debate over Normal Versus Extraordinary Politics. *Security Dialogue*. 43/3: 249–66.
- Rothe, Camilla et al. 2020: Transmission of 2019-nCoV Infection from an Asymptomatic Contact in Germany. *New England Journal of Medicine*. 382. 970–71. DOI: 10.1056/NEJMc2001468. Objavljeno na NEJM.org 30. januarja 2020.
- Rothe, Delf, 2016: Energy for the Masses? Exploring the Political Logics Behind the Desertec vision. *Journal of International Relations and Development*. 19/2. 392–419.
- Salecl, Renata (ur.), 2021: *Koga reševati v času pandemije? Etični, medicinski in kazenskoopravni vidiki triaže*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.
- Taureck, Rita, 2006: Securitization theory and securitization studies, *Journal of International Relations and Development*. 9. 53–61.
- Tillich, Paul, 1947: *The Protestant Era*. Chicago: University of Chicago Press.
- von Lucke, Franziskus, 2018: Linking climate change and security in Mexico: explorations into an attempted securitisation in the Global South. *Journal of International Relations and Development*. 21/2. 415–41.
- Wæver, Ole, 1995: Securitization and Desecuritization. V: *On Security* (ur. Lipschutz, Ronnie D.). New York: Columbia University Press. 46–86.
- Wæver, Ole, 1989: Security, the Speech Act: Analysing the Politics of a Word. Referat predstavljen v seminarju Research Training, Sostrup Manor, junij. Dostopno na naslovu: https://www.academia.edu/2237994/Security_the_Speech_Act_-_working_paper_1989 (citirano 21. avgust 2022).
- Wæver, Ole, Barry Buzan, Morten Kelstrup in Pierre Lemaitre (ur.), 1993: *Identity, Migration, and New Security Agenda in Europe*. London: Pinter.
- Williams, Michael C., 2003: Words, Images, Enemies: Securitization and International Politics. *International Studies Quarterly*. 47/4. 511–31.
- Zwitter, Andrej in Jaap de Wilde, 2010: Prismatic Security: Expanding the Copenhagen School to the Local Level. Department of International Relations and International Organization (IRIO), University of Groningen. Dostopno na naslovu: https://www.academia.edu/528346/Prismatic_Security_Expanding_the_Copenhagen_School_to_the_Local_Level (citirano 21. avgust 2022).